

İDARİ USUL HAKKINDA FEDERAL KANUN ()**
(20 Aralık 1968)

Çeviri: Arş. Gör. Burak ODER

İsviçre Federasyonu Federal Meclisi
Federal Anayasanın 103. maddesine dayanarak ve
Federal Konseyin 24 Eylül 1965 tarihli yazısını

inceleyerek karara varmıştır:

1. Bölüm: Uygulama Alanı ve Kavramlar

Madde 1: (1) Bu Kanun, federal idari makamların ilk merci olarak veya şikayet üzerine idari işlemlerle sonuca bağlayacakları idari işlere ilişkin muamelelerde uygulanır.

(2) 1. Fıkra anlamında idari makamlar şunlardır:

a. Federal Konsey, Federal Konsey'in departmanları, Federal Şansölye ve bunlara bağlı hizmet birimleri, işletmeler, kuruluşlar ve federal idarenin diğer birimleri;

b. 30 Temmuz 1927 tarihli Federal Memurların İstihdam Koşulları Hakkında Federal Kanununun 33. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde ve 58. maddesinin (a) bendinde belirtilen hallerde federal mahkemeler;

c. Özerk işletme ve kuruluşlar;

d. Federal Komisyonlar;

e. Federal idare dışında diğer merci ve kuruluşlar, kendilerine verilen federal görevleri yerine getirmek üzere idari işlem yaparken;

Federal kamu hukukuna dayanarak nihai olmayan işlem yapan kantonal

(**) Systematische Sammlung des Bundesrechts, Erlasse des öffentlichen Rechts des Bundes, 172.021

mercilerin muamelelerinde bu kanunun idari işlemlerin bildirimine ilişkin 34-38. maddeleri, 61. maddesinin 2 ve 3. fıkraları ve yürütmenin durmasının kaldırılmasına ilişkin 53. maddesinin 2 ve 4. fıkraları uygulanır. İhtiyarlık, Dul ve Yetim Sigortası Hakkında Federal Kanunun, ödeme sandıklarının idari işlemlerine karşı yapılan şikayetlerin yürütmeyi durdurmasının kaldırılmasına ilişkin 97. maddesinin 2. fıkrasının hükümleri saklı tutulmuştur.

Madde 2: (1) Vergi muamelelerinde 12-19 ve 30-33. maddeler uygulanmaz.

(2) Meslek, uzmanlık ve diğer yetenek sınavlarına ilişkin muamelelerde 4-6, 10, 34, 35, 37 ve 38. maddeler uygulanır.

(3) Kamulaştırma Bedeli Takdir Komisyonları'nın muamelelerinde 20-24. maddeler uygulanır.

Madde 3: Bu Kanun aşağıda sayılan hallerde uygulanmaz:

a. 1. madde 2. fıkrada sayılan makamların, kendilerine karşı doğrudan herhangi bir federal makama başvurulamayan idari işlemlerine ilişkin muamelelerde;

b. Federal personelin hizmete alınmasına, terfine ve federal personele yönelik hizmetle ilgili yönergelere ilişkin ilk derece muamelelerinde ve federal personel hakkında ceza kovuşturmasına izin verilmesine ilişkin muamelelerde;

c. İlk derece idari ceza muamelelerinde ve adli polisin hazırlık soruşturmasında;

d. Askeri disiplin yargılaması da dahil olmak üzere askeri ceza yargılamasında,

Askeri sağlık muayenelerine ilişkin muamelelerde ve 12 Nisan 1907 tarihli Askeri Teşkilata İlişkin Kanun'un 17-19. maddeleri kapsamındaki idari işlemler veya benzeri cezalar sözkonusu olmadıkça diğer askeri komuta işlerine ilişkin ilk derece muamelelerinde,

Askeri harçlara ilişkin muamelelerde;

e. Gümrük muamelelerinde;

e. (bis) Radyo ve televizyon yayınlarına ilişkin olarak Radyo ve Televizyon Bağımsız İtiraz Kurulu'na yapılan şikayetler hakkında;

f. Niteliği icabı yerinde ve hemen uygulanabilir idari işlemler sonuca bağlanması gerekli idari işlere ilişkin ilk derece muamelelerinde.

Madde 4: Bir muamele usulünü ayrıntılı olarak düzenleyen federal hukuk hükümleri bu kanun hükümleri ile çatışmadığı sürece uygulanır.

Madde 5: (1) İdari makamların federal kamu hukukuna dayanarak birel durumları düzenleyen ve aşağıdaki konuları içeren işlemleri idari işlem sayılır:

a. Hak veya yükümlülüklerin kurulması, değiştirilmesi veya kaldırılması;

b. Hak veya yükümlülüklerin varlığının, yokluğunun veya kapsamının tesbiti;

c. Hak veya yükümlülüklerin kurulması, değiştirilmesi, kaldırılması veya tesbitine ilişkin taleplerin reddi veya incelenmemesi.

(2) İşlemin uygulanmasını sağlayacak işlemler (41. md., 1.f., (a) ve (b) bentleri), ara kararlar (45. md.), itiraz üzerine verilen kararlar (30. md., 2. f., (b) bendi, 46. md. (b) bendi, 74. md. (b) bendi), şikayet üzerine verilen kararlar (61 ve 70. md.) yeniden inceleme talepleri üzerine verilen kararlar (68. md.) ve yorum kararları da (69. md.) idari işlem sayılır.

(3) İdari makamların bir talebe ilişkin dava edilebilecek red veya tesbit açıklamaları idari işlem sayılmaz.

Madde 6: Hak veya yükümlülükleri idari işlemde etkilenen kişiler veya idari işleme karşı herhangi bir başvuru imkanına sahip diğer kişi, kuruluş veya makamlar taraf sayılır.

2. Bölüm: Genel Usul İlkeleri

Madde 7: (1) İdari makamlar işlem yapma yetkilerini re'sen denetlerler.

(2) İdari makam ve ilgili tarafın anlaşması ile yetki kurulamaz.

Madde 8: (1) Kendini yetkisiz bulan idari makam dosyayı gecikmeksizin yetkili makama gönderir.

(2) Yetkisini şüpheli bulan makam yetkili olabilecek makamla gecikmeksizin görüş alışverişinde bulunur.

Madde 9: (1) Kendini yetkili gören makam, taraflardan birinin yetkisizlik itirazı üzerine yetkisini bir idari işlemle tesbit eder.

(2) Kendisini yetkisiz bulan makam işe el atmadığını, taraflardan birinin yetkili olduğuna dair itirazı üzerine bir idari işlemle tesbit eder.

(3) Federal Mahkeme, Federal Sigorta Mahkemesi ve kantonal makamlarla olanlar dışındaki yetki uyuşmazlıkları ortak idari denetim makamı, şüphe halinde Federal Konsey tarafından karara bağlanır.

Madde 10: (1) Aşağıdaki hallerde idari işlemi yapmak veya hazırlamakla görevli olanlar çekinirler:

a. Kişisel menfaatleri varsa;

b. Taraflardan biriyle üçüncü dereceye kadar usul ve fûru, civar veya sıhri hısımsa veya arasında evlilik, nişanlılık veya evlatlık bağı varsa;

c. Taraflardan birinin vekili ise veya işlem konusunda taraflardan biri için çalışmışsa;

d. Taraf tutmaya neden olabilecek başkaca nedenlerin bulunması durumunda.

(2) Çekinme konusundaki uyuşmazlıklar idari denetim makamı veya, kurul halinde iş gören bir makamın üyelerinden birinin çekinmesi uyuşmazlık konusu ise, bu üyenin katılmadığı kurul tarafından karara bağlanır.

Madde 11: (1) Taraflar işlemin her aşamasında kendilerini, kişisel olarak katılmaları zorunlu olmadıkça temsil ettirebilir veya resmi soruşturmanın acilliğinin elverdiği ölçüde danışmanlarının görüşünü alabilirler; temsilci veya danışman, medeni haklara sahip ve kamu hizmetlerinden yasaklanmamış olmalıdır.

(2) İdari makam, temsilciden yazılı vekaletname tevdi etmesini isteyebilir.

(3) Taraflar vekaletlerini geri almadıkça tebligatlar vekillerine yapılır.

Madde 12: İdari makam konuyu re'sen tesbit eder ve gerekirse aşağıda sayılan delillerden yararlanır:

a. Belgeler,

b. Tarafların verdiği bilgiler;

c. Üçüncü kişilerin verdikleri bilgiler veya tanıklıkları;

d. Keşif;

e. Bilirkişi raporları.

Madde 13: (1) Aşağıda sayılan hallerde taraflar konunun araştırılmasına katılmakla yükümlüdür:

a. Talepleri üzerine yürülen muamelelerde;

b. Şahsi taleplerinin bulunduğu başka muamelelerde;

c. Başkaca bir federal kanun uyarınca daha kapsamlı açıklama yapmak ve bilgi vermek yükümlülükleri varsa.

(2) 1. fıkra (a) ve (b) bentlerinde belirtilen hallerde taraflar gerekli veya talep edilen katılımda bulunmayı reddederlerse idari makam konuyu ele almayı reddedebilir.

Madde 14: (1) Eğer konu başkaca bir şekilde yeterince açıklığa kavuştu-

rolamıyorsa aşağıda sayılan makamlar tanık dinlenmesine karar verebilirler:

- a. Federal Konsey ve departmanları;
- b. Federal Adalet ve Polis Departmanı Adalet şubesi;
- c. Federal İtiraz ve Hakem Komisyonları.

(2) 1. fıkrada (a) ve (b) bentlerinde sayılan makamlar tanık dinlenmesinde, görevi tanık dinlemek olan memurları görevlendirebilirler.

(3) 1. fıkrada (a) bendinden sayılan makamlar, resmi soruşturma ile görevli makamlar dışındaki kişileri de tanık dinlemeye yetkili kılabilirler.

Madde 15: Herkes tanıklık yapmakla yükümlüdür.

Madde 16: (1) Tanıklıktan çekinme hakkı 4 Aralık 1947 tarihli Federal Yargılama Usulü Kanunu'nun 42. maddesinin 1 ve 3. fıkraları uyarınca belirlenir.

(2) Meslek veya sanatından dolayı sır saklamakla yükümlü kişiler, bir başka federal kanunda aksi belirtilmedikçe Federal Yargılama Kanunu'nun 42. maddesinin 2. fıkrası uyarınca tanıklıktan çekinebilirler.

(3) Ülkenin iç veya dış güvenliğine ilişkin bir konunun araştırılması söz konusu olmadıkça, aşağıda sayılan kişiler kamuya açıkladıkları bilgilerin içeriği ve kaynağı konusunda tanıklık yapmaktan çekinebilirler:

a. Sürekli yayınların redaktörleri, çalışanları, yayıncıları, basımcıları ve bunlara yardımcı olan kişiler;

b. Radyo ve televizyonların redaktörleri, çalışanları, program sorumluları ve bunlara yardımcı olan kişiler.

Madde 17: Tanık olarak dinlenebilen kişiler diğer delillerin toplanmasına katkıda bulunmakla ve özellikle ellerinde bulunan belgeleri tevdi etmekle yükümlüdürler.

Madde 18: (1) Tarafların, tanık dinlenmesi sırasında bulunma ve tamamlayıcı sorular yöneltme hakları vardır.

(2) Önemli kamusal veya kişisel menfaatlerin korunması amacıyla taraflar bulunmadan da tanık dinlenebilir ve tarafların bu konudaki tutanakları inceleme talepleri reddedilebilir.

(3) Tarafların tanıklık tutanaklarını inceleme taleplerinin reddedildiği hallerde 28. madde uygulanır.

Madde 19: Delillerin toplanması ve incelenmesi hakkında Federal Yargılama Usulü Kanunu'nun 37, 39-41 ve 43-61. maddeleri kıyasen uygulanır; Federal Yargılama Usulü Kanunu'nun gerekli işlemleri yapmakta geciken taraflar veya üçüncü kişiler hakkında öngördüğü cezalar yerine bu Kanunun 60. maddesi

sinde belirtilen cezalar uygulanır.

Madde 20: (1) Gnle hesaplanan ve taraflara bildirilmesi gereken sreler bildirim yapıldığı günü izleyen tarihten itibaren işlemeye başlar.

(2) Taraflara bildirilmesi gerekmeyen sreler belirlendikleri günü izleyen tarihten itibaren işlemeye başlar.

(3) Srenin son günü cumartesi, pazar veya tarafın veya vekilinin ikamet ettiği veya oturduğu kantonun hukuku uyarınca tatil günü olan bir güne rastlıyorsa, süre takip eden ilk işgn sona erer.

Madde 21: (1) Yazılı dilekçeler en geç srenin son gn ilgili makama, işvire Posta İdaresi'ne veya İşvire diplomatik temsilcilikleri veya konsolosluklarına tevdi edilmelidir.

(1 bis) Federal Fikri Haklar İdaresi'ne yöneltilen yazılı dilekçelerin İşvire diplomatik temsilcilikleri veya konsolosluklarına tevdi geçerli kabul edilmez.

(2) Süresi içinde yetkili olmayan makamlara başvurulması halinde sreye uyulmuş kabul edilir.

Madde 22: (1) Yasal sreler uzatılmaz.

(2) İdari makamlarca belirlenen sreler geçerli nedenlerin bulunması ve ilgilinin süre bitiminden önce talep etmesi üzerine uzatılabilir.

Madde 23: Sreyi belirleyen makam sreye uyulmamasının sonuçları konusunda ilgiliyi uyarır; sreye uyulmaması halinde yalnızca bu sonuçlar doğar.

Madde 24: (1) Kendisinin veya vekilinin kusuru olmaksızın sreye uyumayan ilgili veya vekili engelin kalkmasından itibaren on gün içinde gerekçeli bir dilekçeyle srenin yenilenmesi için başvurup yapamadığı işlemleri yaparsa süre yenilenebilir, 32. maddenin 2. fıkrasının 2. fıkrasının hükümleri saklı tutulmuştur.

(2) Patent İşlemlerinde Federal Fikri Haklar İdaresi'ne karşı uyulması gereken sreler hakkında 1. fıkra hükümleri uygulanmaz.

Madde 25: (1) İdari makamlar yetkili oldukları konulardaki kamusal hak veya yükümlülüklerinin varlığı, yokluğu veya kapsamı konusunda re'sen veya talep üzerine tesbit işlemi yapabilirler.

(2) Talep zerine tesbit, ilgilinin kournmaya değer bir menfaatinin varlığını isbat etmesi üzerine yapılır.

(3) Tesbit işlemine haklı olarak güvenip hareket eden taraflar bundan dolayı zarar göremezler.

Madde 26: (1) Tarafların veya vekillerinin, takip ettikleri işlere ilişkin aşağıda sayılan belgeleri, işlemi yapacak makamın veya bu konuda yetkili kılınan

kantonal makamın eşliğinde inceleme hakları vardır:

- a. Tarafların dilekçeleri ve idari makamların mütalaaları;
- b. Delil niteliğindeki tüm belgeler;
- c. Bildirimi yapılmış idari işlemlerin tutanakları.

(2) İşlemi yapmaya yetkili makam karara bağlanmış işlere ilişkin belgelerin incelenmesini harca bağlayabilir; harç miktarının belirlenmesi Federal Konsey tarafından düzenlenir.

Madde 27: (1) İlgili makam belgeleri inceleme talebini sadece aşağıda sayılan hallerde reddedebilir:

- a. Federasyonun veya kantonların önemli kamusal menfaatleri, özellikle federasyonun iç ve dış güvenliği gizliliği gerekli kılıyorsa;
- b. Önemli kişisel menfaatler, özellikle karşı tarafların önemli kişisel menfaatleri gizliliği gerekli kılıyorsa;
- c. Henüz sonuçlanmamış bir resmi soruşturmanın selameti gizliliği gerekli kılıyorsa.

(2) İnceleme talebi sadece gizlilik nedeni bulunan belgeler için reddedilebilir.

(3) İlgili tarafın kendi dilekçelerini, delil olarak sunduğu belgeleri ve kendi hakkında yapılan idari işlemi inceleme talebi reddedilemez; ilgili tarafın kendi ifadesine ait tutanakları inceleme talebi sadece soruşturma tamamlanana kadar reddedilebilir.

Madde 28: İncelenmesine izin verilmeyen belgeler talebi reddedilen taraf aleyhine ancak idari makamın belgenin içeriğini sözlü veya yazılı olarak bildirmesi ve ilgiliye belgelere karşı beyanda bulunma ve delil gösterme olanağının verilmesi halinde kullanılabilir.

Madde 29: Tarafların dinlenilme hakkı vardır.

Madde 30: (1) İdari makam işlemi yapmadan önce tarafları dinler.

(2) Aşağıda sayılan hallerde tarafları dinlemek gerekmez:

- a. Tek başlarına şikayete konu olmayan ara kararlar;
- b. İtiraza konu olan işlemler;
- c. Tarafların taleplerine bütünüyle uygun işlemler;
- d. İşlemin uygulanmasını sağlayacak işlemler;

e. Gecikmesinde sakınca bulunan ilk derece işlemlerde tarafların şikayet hakları varsa ve federal hukukun başkaca bir hükmü kendilerine

dinlenilme hakkı vermemişse.

Madde 31: Birden çok tarafın çatışan menfaatlerinin sözkonusu olduğu işlemlerde, idari makam her ilgili tarafı karşı tarafın önemli görünen ve diğer tarafların menfaatine olmayan beyan ve delilleri hakkında dinler.

Madde 32: (1) İdari makam, önemli ve süresi içinde verilmiş delil ve beyanları işlem yapmadan önce değerlendirir.

(2) İşleme etki edebilecek delil ve beyanlar gecikmeye rağmen dikkate alınabilir.

Madde 33: (1) İdari makam kendisine gösterilen ve konunun aydınlatılmasında yararlı olabilecek delilleri teslim alır.

(2) Delilin teslim alınması nisbeten yüksek bir masrafı gerektiriyorsa ve aleyhine işlem yapılması halinde delili gösteren taraf masrafları ödemekle yükümlüyse, ilgili makam delilin teslim alınmasını ilgili tarafın, tahmini masrafı belirlenen süre içinde ödemesi koşuluna bağlayabilir; adli yardımdan yararlanan taraflar bu ödemedен muafır.

Madde 34: (1) İdari makam işlemi taraflara yazılı olarak bildirir.

(2) Ara kararlar, hazır bulunan taraflara sözlü olarak bildirilebilir, ancak hazır bulunan taraflardan biri hemen talep ederse yazılı olarak teyid edilir; son halde kanun yoluna başvuru süresi yazılı teyidin yapılmasından itibaren işleme başlar.

Madde 35: (1) Bir mektup şeklinde bildirilseler bile, yazılı işlemler işlem olarak nitelendirilmeli, gerekçeli olmalı ve başvurulabilecek kanun yollarını göstermelidir.

(2) Kanun yolunun gösterilmesi caiz olağan kanun yolunu, başvurunun yapılacağı makamı ve başvuru süresini içermelidir.

(3) İşlemin tarafların taleplerine bütünüyle uygun olması ve hiçbir tarafın gerekçenin açıklanmasını talep etmemesi halinde idari makam gerekçeyi ve kanun yolunu bildirmekten kaçınabilir.

Madde 36: Aşağıda sayılan hallerde idari makam yapılan işlemi resmi bir yayında yayınlamak suretiyle bildirebilir:

a. Adresi bilinmeyen ve ulaşılabilen bir temsilcisi olmayan taraflara bildirimler;

b. Yabancı ülkede oturup adresine tebligat olanaksız olan ve ulaşılabilen bir temsilcisi de bulunmayan taraflara bildirimler;

c. Tam olarak tesbit edilmesi için önemine oranla çok masraflı olan sayıca fazla taraflara bildirimler.

Madde 37: Federal idari makamlar işlemlerini tarafların başvurularında kullandıkları veya başvursalardı kullanacakları resmi dilde, son derece kantonal makamlar ise kantonal hukukça belirlenen resmi dilde bildirirler.

Madde 38: Kusurlu bildirimden taraflar zarar görmezler.

Madde 39: Aşağıdaki hallerde idari makam işlemi uygulayabilir:

- a. İşleme karşı kanun yoluna başvurulamıyorsa;
- b. İşleme karşı başvurulabilecek kanun yolunun yürütmeyi durdurma etkisi yoksa;
- c. Kanun yoluna başvurunun yürütmeyi durdurma etkisi kaldırılmışsa.

Madde 40: Para ödenmesi veya güvenlik tedbiri alınmasına ilişkin işlemler 11 Nisan 1989 tarihli Federal İcra ve İflas Kanunu'nun öngördüğü icra usulüyle uygulanır; kesinleşmiş işlemler anılan kanunun 80. maddesinde öngörülen icra edilebilir kararlar hükmündedir.

Madde 41: (1) İdari makam diğer işlemleri uygulamak üzere aşağıda sayılan tedbirleri alır:

- a. İşlemi yapan makam veya görevlendirilen bir üçüncü kişi tarafından, yükümlü tarafından ödenmesi gereken masrafların ihtiyaten alınması; bu masrafların miktarı ayrı bir işlemle belirlenir.
- b. İlgilinin kendisi veya malları üzerinde yaptırım uygulanması;
- c. Federal bir kanunla ceza öngörülmüşse ceza takibatı;
- d. Başkaca bir ceza hükmü uygulanamıyorsa İsviçre Ceza Kanunu'nun 292. maddesi uyarınca resimi makamların emrine itaatsizlikten dolayı ceza takibatı.

(2) İdari makam zorlama tedbiri almadan önce ilgiliyi bu konuda uyarır ve işlemin gereğinin yerine getirilmesi için uygun bir süre belirler; 1. fıkranın (c) ve (d) bendlerinde belirtilen hallerde yasal ceza yaptırımını bildirilir.

(3) Gecikilmesinde sakınca varsa 1. fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen hallerde ilgili makam alacağı tedbirleri bildirmekten ve süre belirlemekten kaçınabilir.

Madde 42: İdari makam koşulların gerektirdiğinden daha ağır bir tedbir uygulayamaz.

Madde 43: Kantonlar federal makamlara işlemlerin uygulanmasında hukuki yardımda bulunurlar.

3. Bölüm: Genel Şikayet Usulü

Madde 44: İşlemlere karşı şikayet yolu açıktır.

Madde 45: (1) Bir nihai işlemle sonuçlanacak muameleler sırasında alınan ve telafi edilemez bir zarara yol açabilecek, usule ilişkin kararlar ile diğer ara kararlar tek başlarına şikayet edilebilirler.

(2) Tek başlarına şikayet edilebilecek ara kararlar şunlardır:

- a. Yetkiye ilişkin işlemler (9. md.);
- b. Çekinme kararları (10. md.);
- c. Muamelelerin durdurulmasına ilişkin işlemler;
- d. Tanıklık ile bilgi ve belge verme yükümlülüklerine ve taraflardan birinin tanık dinlenmesine katılmaktan men edilmesine ilişkin işlemler (13-18 md.);

(27. md.);

f. Delil sunulmasının reddine ilişkin işlemler (33. md.);

g. Tedbir kararları (55-56.md.);

h. Adli yardım talebinin reddine ilişkin işlemler (65. md.).

(3) Diğer hallerde ara kararlar sadece nihai işlemle beraber şikayet edilebilirler.

Madde 46: Aşağıda sayılan işlemler şikayete konu olmaz:

a. Federal Mahkeme veya Federal Sigorta Mahkemesi önünde dava edilebilen işlemler;

b. İtiraz edilebilen işlemler

c. Askeri kıymet takdiri makamlarının 1000 Frankı aşmayan arazi veya mal zararlarının tazmini taleplerine ilişkin işlemleri ile kiralanan veya el konan mallara ilişkin kıymet takdiri işlemleri;

d. Diğer federal kanunlar uyarınca nihai sayılmayan işlemler;

e. Şikayete tâbi olmayan işlemlere ilişkin ara kararlar.

Madde 47: (1) Şikayet mercileri şunlardır:

a. 72 ve devamı maddelerde belirtilen hallerde Federal Konsey;

b. Federal hukuk tarafından şikayet mercii olarak belirlenen makamlar;

c. Federal hukukun şikayet merciini belirlemediği hallerde idari denetim makamları.

(2) Nihai olarak işlem yapmayan bir şikayet mercii birel bir durumda alt makamın işlem yapması veya nasıl işlem yapacağı konusunda bir emir vermişse bir üst şikayet merciine başvurulur; kanun yolu bildirilirken bu durum belirtilir.

(3) Federal Mahkeme ve Federal Sigorta Mahkemesi de 2. fıkra anlamında üst şikayet merciidir; bu mahkemeler başvuruda atlanan üst makamların denetleyebileceği takdir hatalarını da denetleyebilirler.

(4) Şikayet merciilerinin konu hakkında kararlarını içeren ve konuyu alt makama gönderen emirleri 2. fıkra anlamında emir değildir.

Madde 48: Aşağıda sayılanlar şikayet hakkına sahiptir:

c. Şikayet konusu işlemde etkilenenler ve iptalinde veya değiştirilmesinde korunmaya değer menfati olanlar;

b. Federal hukuk uyarınca şikayette bulunmaya yetkili kılınan diğer kişi, kuruluş veya makamlar.

Madde 49: İlgili şikayetlerinde şunları ileri sürebilir:

a. Federal hukuka aykırılık, takdir yetkisinin saptırılması veya aşılması;

b. Konuya ilişkin önemli olguların yanlış veya eksik tesbiti;

c. İşlemin yerinde olmadığı; bir kantonal makamın şikayet mercii olarak işlem yaptığı hallerde işlemin yerinde olmadığı ileri sürülemez.

Madde 50: Şikayet süresi, işlemin bildiriminden itibaren başlamak üzere, nihai işlemlere karşı otuz, ara kararlara karşı on gündür; gümrük işlemleri için 1 Ekim 1925 tarihli Gümrük Kanunu'nun 109. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen altmış günlük şikayet süresi saklıdır.

Madde 51: (1) Şikayet dilekçesi şikayet merciine iki nüsha olarak verilir.

(2) İkinci nüsha eksikse veya şikayet mercii 57. madde 1. fıkra uyarınca daha fazla nüshaya gerek duyuyorsa, şikayetçiden eksik nüshaları hemen teslim etmesi isteyebilir.

(3) Şikayet mercii bu isteğiyle birlikte, eksik nüshaların teslim edilmemesi halinde gideri şikayetçiye ait olmak üzere örnek çıkarılacağını bildirir.

Madde 52: (1) Şikayet dilekçesi; şikayetçinin taleplerini, delilleriyle gerekçesini ve şikayetçinin veya vekilinin imzasını içermelidir; şikayet edilen işlemin bir örneği ve delil olarak gösterilen belgeler şikayetçinin elinde bulunuyorsa dilekçeye eklenmelidir.

(2) Şikayet dilekçesinin belirtilen nitelikleri taşımadığı veya şikayetçinin talepleri veya gerekçelerinin yeterli derecede açık olmadığı hallerde şikayet yolu açıkça kapalı değilse, şikayet mercii şikayetçiye dilekçesini düzeltmesi için kısa bir ek süre verir.

(3) Süreyle birlikte şikayetçiye, süresi içinde dilekçenin düzeltilmemesi halinde mevcut belgeler kapsamında karar verileceği; talep, gerekçe veya imzanın eksik olduğu durumlarda ise şikayetin ele alınmayacağı bildirilir.

Madde 53: Konunun olağandışı kapsamı veya zorluğu gerektiriyorsa, şikayetçinin usulüne uygun bir dilekçeyle talebi üzerine şikayet merci gerekçenin tamamlanması için uygun bir ek süre verir; bu halde 32. madde 2. fıkra uygulanmaz.

Madde 54: Şikayet dilekçesinin verilmesi ile şikayet edilen işlemin konusu olan olguların incelenmesi şikayet merciinin görevi kapsamına girer.

Madde 55: (1) Şikayet yürütmeyi durdurur.

(2) İşlemin konusunun bir paranın ödenmesi olmadığı hallerde işlemi yapan merci, şikayetin yürütmeyi durdururucu etkisini kaldırabilir; aynı yetkiye şikayet mercii de sahiptir, şikayet merciinin kurul olarak çalışan bir makam olması durumunda yetki, şikayetin yapılmasından sonra kurul başkanı tarafından kullanılır.

(3) Alt makam tarafından yürütmeyi durdurucu etkinin kaldırıldığı hallerde şikayet merci yürütmenin durdurulmasına karar verebilir; buna ilişkin talepler gecikmeksizin karara bağlanır.

(4) Yürütmeyi durdurucu etkinin keyifi olarak kaldırıldığı veya yürütmenin durdurulması talebinin keyfi olarak reddedildiği veya gecikmeyle kabul edildiği hallerde doğan zarardan adına işlem yapılan kurum veya özerk kuruluş sorumludur.

(5) Diğer federal kanunların şikayetlere yürütmeyi durdurucu etki tanımayan hükümleri saklı tutulmuştur.

Madde 56: Şikayet merci, fiili veya hukuki durumun korunması için gereken geçici tedbirleri, şikayetin yapılmasından sonra re'sen veya taraflardan birinin talebi üzerine alır.

Madde 57: (1) Şikayet merci ele alınması caiz görülen şikayet hakkında alt makama, olası karşı taraflara ve diğer ilgililere gecikmeksizin bilgi verir; beyanda bulunmaları için süre belirler ve alt makamdan ilgili belgeleri talep eder.

(2) Şikayet merci muamelelerinin her aşamasında tarafları dilekçe teatisine davet edilebilir veya duruşma yapılabilir.

Madde 58: (1) Alt makam yanıt vermeden önce şikayet konusu işlemi ye-

niden ele alabilir.

(2) Alt makam yaptığı yeni işlemi gecikmeksizin taraflara tebliğ eder ve şikayet makamına bilgi verir.

(3) Alt makamın yeni işlemi ile şikayet konusuz kalmıyorsa şikayet makamı soruşturmaya devam eder; yeni işlem önemli derecede değişik olgulara dayanıyorsa veya önemli ölçüde değişik bir hukuki durum oluşturuyorsa 57. madde uygulanır.

Madde 59: Şikayet merci alt makam emrinde çalışan veya işlemin hazırlanmasına katkıda bulunan kişileri şikayetin incelenmesi ile görevlendiremez; şikayet konusu işlem şikayet merciinin bir emrine dayanıyorsa 47. madde 2-4. fıkralar uygulanır.

Madde 60: Şikayet mercii uygunsuz davranan veya muameleleri engelleyen taraflara veya vekillere 500 Franka kadar ceza verebilir.

Madde 61: (1) Şikayet merci konu hakkında bizzat karar verir veya istisnaen konuyu bağlayıcı emirlerle alt makama havale eder.

(2) Şikayet üzerine verilen karar önemli olguların özetini, gerekçeyi (mülahalaları) ve esas hakkındaki kararı (hüküm) içerir.

(3) Karar, taraflara ve alt makama bildirilir.

Madde 62: (1) Şikayet merci şikayet konusu işlemi taraflardan birinin lehine değiştirebilir.

(2) İşlemin taraflardan biri aleyhine değiştirilmesi ancak işlemin federal hukuka aykırılığı veya olguların yanlış veya eksik tesbit edilmiş olması hallerinde mümkündür; işlemin yerinde olmama nedeniyle taraflardan birinin aleyhine değiştirilmesi ancak taraflardan biri lehine ise mümkündür.

(3) Şikayet merci aleyhine işlemi değiştireceği tarafa durumu bildirir ve karşı beyanda bulunması için fırsat verir.

(4) Taleplerin gerekçeleri şikayet merciini hiçbir şekilde bağlamaz.

Madde 63: (1) Şikayet merci kararın hüküm fıkrasında karar harcı, yazım harcı ve nakdi harcamalardan oluşan giderleri, kural olarak, haksız çıkan tarafa yükler. İlgili taraf kısmen haksız çıkmışsa, giderler uygun miktarda indirilir. İstisnai olarak taraflar giderlerden ibra edilebilir.

(2) Alt makamlardan veya şikayette bulunup haksız çıkan federal makamlardan gider alınmaz; tüzel kişilerin veya özerk kuruluşların mali çıkarlarının uyuşmazlık konusu olduğu hallerde federal makamlar hariç olmak üzere şikayette bulunup haksız çıkan makamlara giderler yüklenir.

(3) Haklı çıkan tarafa ancak usuli yükümlülüklerini ihlal ederek

neden olduğu giderler yüklenebilir.

(4) Şikayet merci, devamlı ikametgahı olmayan, yurtdışında ikamet eden veya daha önceki giderleri ödemekte geciken şikayetçiyi, şikayeti ele alınmaması yaptırımına bağlayarak muamele giderleri için ihtiyat yatırmakla zorunlu tutulabilir ve bu ihtiyatın yatırılması için uygun bir süre belirlenir.

(5) Harçların hesaplanması usulü Federal Konsey tarafından düzenlenir.

Madde 64: (1) Şikayet merci, zorunlu ve nisbeten yüksek giderleri (*) için tamamen veya kısmen haklı çıkan taraf lehine re'sen veya talep üzerine tazminata hükmedebilir.

(2) Tazminat hüküm fıkrasında belirtilir ve haksız çıkan başka bir tarafa yüklenemiyorsa alt makamın adına işlem yaptığı tüzel kişi veya özerk kuruluşa yüklenir.

(3) Tazminat, kendi talebiyle muamelelere katılıp haksız çıkan tarafa ödeme gücü oranında yüklenir.

(4) Haksız çıkan tarafın tazminatı ödeyemediği hallerde, alt makamın adına işlem yaptığı tüzel kişi veya özerk kuruluş tazminattan sorumlu olur.

(5) Tazminatın hesaplanması usulü Federal Konsey tarafından düzenlenir.

Madde 65: (1) Şikayet merci veya kurul halindeyse başkanı, taleplerinin olumsuz sonuçlanacağı önceden belli olmayan acz içindeki tarafı talebi üzerine şikayet dilekçesinin verilmesinden sonra muamele giderlerinden muaf tutabilir.

(2) Acz içindeki taraf muameleleri bizzat takip edebilecek durumda değilse şikayet merci kendisine bir avukat atayabilir.

(3) Vekalet ücret ve giderlerinden sorumluluk 64. madde 2-4. fıkra uyarınca belirlenir.

(4) Sonradan yeterli mali olanaklara kavuşan acz içindeki taraf, vekalet ücret ve giderlerini ödeyen tüzel kişi veya özerk kuruluşa bunları ödemekle yükümlüdür.

(5) Vekalet ücret ve giderlerinin hesaplanması usulü Federal Konsey tarafından düzenlenir.

Madde 66: (1) Şikayet merci, bir cürüm veya kabahatin etkisiyle verdiği kararı, re'sen veya taraflardan birinin talebi üzerine yeniden inceleyebilir.

(2) Aşağıda sayılan hallerde de taraflardan birinin talebi üzerine karar yeniden incelenebilir:

(*) Şikayet mercii, tamamen veya kısmen haklı çıkan tarafın sorunlu ve nisbeten yüksek giderleri için re'sen veya talep üzerine tazminata hükmedebilir

a. İlgili taraf yeni ve önemli olguları veya delilleri ileri sürmüşse veya

b. İlgili taraf, şikayet merciinin belgelerde görünen önemli olguları ve açık talepleri ele almadığını isbatlarsa veya

c. İlgili taraf, şikayet merciinin katılmaya ilişkin 10, 59 veya 76. madde, belgeleri inceleme hakkına ilişkin 26-28. madde veya dinlenilme hakkına ilişkin 29-33. madde hükümlerine aykırı hareket ettiğini isbatlarsa,

(3) 2. fıkrada sayılan sebepler, şikayetin incelenmesi sırasında veya şikayet üzerine alınan karara karşı yapılabilecek bir itirazda ileri sürülebiliyorsa yeniden inceleme sebebi oluşturmazlar.

Madde 67: (1) Yeniden inceleme talebi, sebebin ortaya çıkmasından itibaren 90 gün, her durumda şikayet üzerine verilen kararın bildiriminden itibaren 10 yıl içinde şikayet merciine yapılmalıdır; bu konuda 51. madde hükümleri uygulanır.

(2) Şikayet üzerine verilen kararın bildiriminden itibaren 10 yılın geçmesinden sonra yeniden inceleme talebi, ancak 66. madde 1. fıkrada belirtilen nedenlere dayanılarak yapılabilir.

(3) Yeniden inceleme talebinin içeriği, şekli, düzeltilmesi ve tamamlanması hakkında 52 ve 53. maddeler uygulanır; talebin gerekçesi yeniden inceleme sebebinin ve talebin zamanında yapılmış olduğunu göstermelidir. Yeniden inceleme talebi yeni karara ilişkin talepleri de içermelidir.

Madde 68: (1) Şikayet merci yeniden inceleme talebini ele alır ve haklı bulursa, kararını kaldırır ve yeniden karar verir.

(2) Yeniden inceleme talebinin ele alınmasında 56, 57 ve 59-65. maddeler uygulanır.

Madde 69: (1) Şikayet merci taraflardan birinin talebi üzerine, açık olmayan veya hüküm fıkrasında veya hüküm fıkrası ile gerekçesi arasında çelişki bulunan kararını açıklığa kavuşturur.

(2) Açıklama kararından itibaren yeni bir kanun yoluna başvuru süresi işlemeye başlar.

(3) Şikayet merci hüküm fıkrasına veya gerekçenin önemli unsurlarına etki etmeyen yazım, hesap veya sekretarya hatalarını her zaman düzeltebilir.

Madde 70: (1) Bir işlemi yapmaktan hukuka aykırı olarak kaçınan veya geciken makam, hakkı yerine getirmekten kaçınma veya hakkı yerine getirmekte gecikme nedeniyle denetim merciine şikayet edilebilir.

(2) Denetim makamı şikayeti haklı bulursa konuyu bağlayıcı

emirlerle birlikte alt makama havale eder.

(3) 51, 57, 59, 60 ve 63. maddeler ile 61. maddenin 2 ve 3. fıkraları bu şikayet usulünde kıyasen uygulanır.

Madde 71: (1) Herkes, kamu yararı nedeniyle bir idari makama karşı re'sen tedbir alınmasını gerektiren olguları, her zaman denetim makamına bildirebilir.

(2) Böyle bir bildirimde bulunanlar, taraf haklarına sahip değildir.

4. Bölüm: Federal Konsey Önünde Usül

Madde 72: Federal Konsey'e şikayet şu hallerde mümkündür:

- a. Departmanlarının veya Sekreteryasının işlemlerine karşı;
- b. Federal Konsey'in, doğrudan denetleme makamı olduğu federal makamların işlemlerine karşı;
- c. Federal hukukun şikayet makamı olarak Federal Konseyi öngördüğü hallerde, özerk federal kuruluş veya işletmelerin kararlarına karşı;
- d. 73. maddede belirtilen kantonal nihai karar mercilerinin işlemlerine karşı.

Madde 73: (1) Kantonal nihai karar mercilerinin işlemlerine ve kantonal düzenlemelere karşı Federal Konsey'e şikayet aşağıda sayılan hükümlerin ihlali halinde caizdir:

a. Federal Anayasa'nın aşağıda sayılan hükümleri ile kanton anayasalarının bunlara ilişkin hükümleri:

1. Askerlerin bedelsiz donatımına ilişkin 18. madde 3. fıkra;
2. Kantonal öğretime ilişkin 27. madde 2 ve 3. fıkralar;
3. (Cizvit yasağına ilişkin ilgili 51. madde yürürlükten kaldırılmıştır.)
4. Mezarlıklara ilişkin 53. madde 2. fıkra.

b. Yabancı ülkelerle yapılan andlaşmaların ticaret ve gümrük ilişkilerine, patent harçlarına, serbest dolaşıma ve yerleşime ilişkin hükümleri.

(2) Şikayetçinin aşağıda sayılan hükümlerin ihlal edildiğini iddia ettiği hallerde, 1. fıkra (b) ve (c) bentlerine ilişkin inceleme yetkisi Federal Mahkeme'ye geçer:

- a. Federal Anayasa'nın İntikal Hükümlerinin 2. maddesi;
- b. İdari makamların yerel ve konusal yetkilerinin sınırlan-

masına ilişkin hükümler;

c. Yabancılara, Yabancılar Polisinden izin talep etme hakkını veren hükümler.

Madde 74: Aşağıda sayılan hallerde Federal Konsey'e şikayet caiz değildir:

a. Federal Mahkeme veya Federal Sigorta Mahkemesi'nde dava edilebilen işlemler;

b. İtiraz edilebilen veya bir başka federal makama şikayet edilebilen işlemler;

c. Federal İtiraz ve Tahkim Komisyonu'nun işlemleri;

d. 12 Nisan 1907 tarihli Askeri Teşkilat Kanunu'nun 17-19. maddeleri kapsamında olan veya benzeri idari cezalara ilişkin işlemler hariç olmak üzere, Federal Ordu Departmanı'nın askeri komuta yetkisini kullandığı işlemler;

e. Diğer federal kanunlar uyarınca kesin hüküm oluşturan işlemler.

Madde 75: (1) Şikayet hakkındaki ön incelemeyi Federal Adalet ve Polis Departmanı yapar.

(2) Federal Adalet ve Polis Departmanı'na ilişkin şikayetlerde Federal Konsey bir başka departmanı ön incelemeyi yapmakla görevlendirir.

(3) Ön incelemeyi yapan departman, Federal Konsey'e gerekli önerileri sunar ve Federal Konsey'e şikayete ilişkin olarak tanınan yetkileri şikayet karara bağlanana kadar kullanır.

Madde 76: Departmanına karşı şikayet yoluna başvurulmuş Federal Konsey üyesi, şikayetlerin karara bağlanmasında sadece görüş bildirme yetkisine sahiptir.

Madde 77: Diğer hallerde 45-70. maddeler uygulanır.

Madde 78: (1) Federal Konsey'in tek veya ilk merci olarak işlem yaptığı hallerde konu hakkında yetkili olan departman öneride bulunur.

(2) Konu hakkında yetkili olan departman Federal Konsey'in yetkilerini kullanır.

(3) Diğer hallerde 7-43. maddeler uygulanır.

Madde 79: (1) Federal Konsey'in 73. madde 1. fıkrası (a) ve (b) bentleri uyarınca şikayet hakkında verdiği kararlara ve bir federal yasanın Federal Meclis'e şikayet hakkını tanıdığı diğer işlemler ve şikayet üzerine verilen kararlara karşı Federal Meclis'e başvuru caizdir.

(2) Federal Meclis'e şikayet süresi işlemin veya şikayet üzerine verilen kararın bildiriminden itibaren 30 gündür.

(3) Federal Konsey'in ihtiyati bir işlemi olmadığı sürece, Federal Meclis'e şikayet yürütmeyi durdurmaz.

5. Bölüm: Son hükümler ve İntikal Hükümleri

Madde 80: Bu Kanunun yürürlüğe girmesi aşağıda sayılan hükümler yürürlükten kaldırır:

a. 26 Mart 1914 tarihli Federal İdare Teşkilatı Hakkında Federal Kanun'un 23 (bis) maddesi;

b. 16 Aralık 1943 tarihli Federal Yargı Teşkilatı Hakkındaki Federal Kanun'un 124-134, 158 ve 164. maddeleri;

c. Bu Kanunun 4. maddesi kapsamında yer alan tamamlayıcı hükümler ayırık olmak üzere federal hukukun çelişen hükümleri.

Madde 81: Bu Kanunun yürürlüğe giriş tarihinde idari yargı makamları tarafından görülen uyuşmazlıklar ve yürürlüğe giriş tarihinden önceki işlemlere karşı yapılan itiraz ve şikayetler hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz; bu hallerde önceki usul ve yetki hükümleri uygulanır.

Madde 82: Bu Kanunun yürürlüğe giriş tarihini Federal Konsey belirler.
(Yürürlüğe giriş tarihi: 1 Ekim 1969)